

**IV Ogólnopolska Społeczna Konferencja
Naukowa „Analiza polskiego
społeczeństwa”**

Abstrakty

IV Ogólnopolska Społeczna Konferencja Naukowa „Analiza polskiego społeczeństwa”

Abstrakty

Redakcja:
Monika Iwaniuk
Monika Maciąg

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2020

**IV Ogólnopolska Społeczna Konferencja Naukowa
„Analiza polskiego społeczeństwa”
27 listopada 2020 r.**

Abstrakty

Redakcja:

Monika Iwaniuk

Monika Maciąg

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66261-88-4

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **prof. dr hab. Anna Wieczorkiewicz**, Zakład Antropologii Politycznej i Ekonomicznej, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Uniwersytet Warszawski
- **dr hab. Zbigniew Osiński, prof. UMCS**, Katedra Humanistyki Cyfrowej, Instytut Historii, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr hab. Ewa Banaszak**, Zakład Socjologii Płci i Rodziny, Instytut Socjologii, Uniwersytet Wrocławski
- **dr hab. Agnieszka Jeran**, Wydział Socjologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- **dr hab. Elżbieta Smolarkiewicz**, Wydział Socjologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- **dr Maciej Kokociński**, Instytut Socjologii, Wydział Socjologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- **dr Kamil Mazurek**, Katedra Myśli Politycznej, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Komitet Organizacyjny:

- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Monika Iwaniuk
- Joanna Jędrzejewska
- Kinga Kalbarczyk
- Amanda Krać
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Aleksandra Nurzyńska
- Konrad Skrzątek
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk

Organizator:

Fundacja
TYGIEL

Sponsor:

Czasopismo Humanities and Social Sciences

Patronaty Honorowe:

**PATRONAT
HONOROWY**

PREZYDENT MIASTA LUBLIN
KRZYSZTOF ŻUK

Wydawnictwo
TYGIEL

Nowoczesne **Zarządzanie** Biznesem

Teoria · Praktyka · Sukces
www.nzb.pl

Patronaty medialne:

FORUM
AKADEMICKIE

MS
mojasociologia.pl

Spis treści

Wystąpienia Gości Honorowych

<i>Badania społeczeństwa cyfrowego z wykorzystaniem metod i narzędzi humanistyki cyfrowej</i>	11
<i>Kredytowy Portfel Polaka</i>	12
<i>Wyzwoleni z przestrzeni, uwikłani w czas. Refleksje o redefinicjach pojęcia wolności na przykładzie przemian w podróżopisarstwie</i>	13

Wystąpienia Ustne

<i>COVID-19 i polscy pracownicy transgraniczni na pograniczu polsko-niemieckim. Mechanizmy rynkowe i integracja społeczna w okresie reborderyzacji</i>	17
<i>Czy w rozwiniętym cywilizacyjnie społeczeństwie XXI wieku dostrzec można model człowieka homo sustinens oraz homo ecologicus?</i>	18
<i>Dbłość i troska o lokalne społeczności kobiet jako element procesu uczenia się i rozwoju intelektualnego uczniów w podejściu pedagogicznym organizacji Katha w Indiach</i>	19
<i>Dziecko wobec sfery cielesnej, sfery moralnej i sfery duchowej – w ujęciu J.A. Komeńskiego i współczesnym</i>	20
<i>Instytucja małżeństwa w prawie polskim i w prawie kanonicznym</i>	21
<i>Irytacja wokół Kościoła Katolickiego (duchowni w mediach społecznościowych)</i>	22
<i>Kulturowe aspekty sporu wokół form upamiętnienia KL Płaszow w Krakowie – prezentacja budowy narracji przez poszczególne strony konfliktu w 2019 roku</i>	23
<i>Ocean dokumentów. Archiwa w wirtualnym świecie</i>	25
<i>Polscy rolnicy w dobie globalizacji</i>	26
<i>Polskie społeczeństwo wobec wyzwań XXI wieku na przykładzie cyberprzestępczości</i>	27
<i>Rola mediów w relacjonowaniu afer w Kościele Katolickim</i>	29
<i>Spoleczno-ekonomiczne uwarunkowania partycypacji politycznej młodzieży</i>	30
<i>Spowodowanie nieważności małżeństwa w pracach Komisji Kodyfikacyjnej w II RP</i> ...31	

<i>Strategiczne priorytety bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na początku trzeciej dekady XXI wieku</i>	<i>32</i>
<i>„To jest właśnie koniec zawodu nauczyciela...”, „Dzisiejsza oświata to rozkładający się trup!” – kondycja polskiego systemu edukacji i jego społecznego uwikłania ukazana w komentarzach internetowych z początku zdalnego nauczania</i>	<i>33</i>
<i>Troska o depozyt wiary przez osoby duchowne i zakonne występujące w środkach społecznego komunikowania a Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.</i>	<i>34</i>
<i>Wydarzenia o charakterze rytualnym w przedszkolach zlokalizowanych na terenie Rzeszowa na podstawie kalendarzy wydarzeń.....</i>	<i>36</i>
<i>Zaufanie i poczucie bezpieczeństwa wartości etycznej w czasach współczesnych – analiza perspektywy aksjonormatywnej.....</i>	<i>38</i>
<i>Indeks autorów</i>	<i>39</i>

Wystąpienia Gości Honorowych

Badania społeczeństwa cyfrowego z wykorzystaniem metod i narzędzi humanistyki cyfrowej

dr hab. Zbigniew Osiński, prof. UMCS, Katedra Humanistyki Cyfrowej, Instytut Historii, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Jednym z określeń używanych do ogólnego opisu społeczeństwa, zwłaszcza europejskiego i amerykańskiego, jest społeczeństwo cyfrowe. Pojęcie to używane jest w stosunku do społeczności masowo korzystających z Internetu, a także ze sprzętu i aplikacji komputerowych oraz telekomunikacyjnych. Istotną cechą takiego społeczeństwa jest pozostawianie cyfrowych śladów swojej aktywności na serwerach mediów społecznościowych, dostawców usług takich jak e-mail i serwisy www, systemów zakupowych, bankowych, ubezpieczeniowych, korporacyjnych i wielu innych. Warto też wspomnieć o digitalizacji i umieszczeniu w Internecie analogowych wytworów człowieka, czyli tradycyjnych książek, czasopism, katalogów, bibliografii, zdjęć, filmów i nagrań muzycznych. W ten sposób szybko rozrasta się cyfrowy świat danych, z których wiele dostępnych jest dla badaczy. Uzyskał on nawet swoją nazwę – big data. Termin ten oznacza duże ilości skomplikowanych i zmiennych danych, napływających z dużą prędkością, które wymagają zaawansowanych technik i technologii w celu umożliwienia ich przechwytywania, przechowywania, dystrybucji, zarządzania oraz analizy informacji. Świat big data uznawany jest za obiecującą perspektywę badawczą dla większości dziedzin nauki, także dla nurtu zwanego cyfrową humanistyką.

Badacze tego nurtu zajmują się cyfrowymi i zdigitalizowanymi wytworami społeczeństwa i kultury oraz zachowaniami ludzi w cyfrowym świecie. Prowadzą badania interdyscyplinarne, także we współpracy z specjalistami nauk społecznych i informatykami. Wykorzystują nowoczesne narzędzia informatyczne oraz metody obliczeniowe i ilościowe wzorowane na tych z nauk społecznych, a nawet ścisłych.

W swoim wystąpieniu zaprezentuję możliwości badawcze stwarzane przez humanistykę cyfrową oraz niebezpieczeństwa związane z nieumiejętnym badaniem cyfrowej aktywności ludzi i społeczeństwa. Skupię się na niekompletności zbiorów danych, występujących w nich błędach, pozorności wyników niektórych analiz, ich nieistotności dla budowania wiedzy oraz na trudnościach typu automatyczne kodowanie tekstów i obrazów.

Kredytowy Portfel Polaka

Krzysztof Ostafiński – Dyrektor Programu Edukacyjnego Nowoczesne Zarządzanie Biznesem

Wyzwoleni z przestrzeni, uwikłani w czas. Refleksje o redefinicjach pojęcia wolności na przykładzie przemian w podróżopisarstwie

prof. dr hab. Anna Wieczorkiewicz, Zakład Antropologii Politycznej i Ekonomicznej, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Uniwersytet Warszawski

Pozornie błahy obszar różnego rodzaju przekazów poświęconych podróżowaniu – takich jak powieści, filmy, blogi i fora podróżnicze – zawiera bogaty materiał dotyczący społeczno-kulturowej autocharakterystyki i sposobu definiowania własnego miejsca w globalnych układach zależności. Analiza potocznej wyobraźni podróżniczej, mimo że pozornie nakierowana na „świat gdzie indziej”, w istocie wskazuje sposób, w jaki tworzy się horyzont aksjologicznego i epistemologicznego porządku codzienności. To właśnie stanowi punkt wyjścia wykładu: na podstawie wybranych tekstów podróżopisarskich zostaną w nim ukazane znaczące przemiany, jakim ulegała idea podróży zagranicznej w Polsce przed- i potransformacyjnej.

W jaki sposób zmienia się zakres znaczeń ewokowanych przez motyw przekraczania granic? Z jakim obszarem sensów związane jest samo pojęcie granicy? Jak ujmowane są ograniczenia w swobodzie podróżowania? Jak rekonstruowana jest wolnościowa topika, która leży u podłoża atrakcyjności narracji o podróżach? Jak w różnych kontekstach sytuacyjnych definiowane jest samo pojęcie wolności osobistej i zbiorowej? W czym szuka się autentyczności przeżywania podróży i prawdy o świecie? Te pytania zostaną podjęte w toku wywodu. Materiał egzemplifikacyjny stanowić będą teksty, różniące się między sobą pod względem konstrukcji i stopnia wnikliwości, jednakże czerpiące ze wspólnego zasobu form i symboli; wespół ukazują one przemiany potocznego horyzontu wyobraźni w odniesieniu do indywidualnych i zbiorowych projektów tożsamościowych.

Wystąpienia Ustne

COVID-19 i polscy pracownicy transgraniczni na pograniczu polsko-niemieckim. Mechanizmy rynkowe i integracja społeczna w okresie reborderyzacji

Jarosław Jańczak, janczak@europa-uni.de, Uniwersytet Europejski Viadrina, www.europa-uni.de oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, www.amu.edu.pl

Granice państwowe, pomimo polityczno-przestrzennej stabilności, poddane są w Europie procesowi niekończących się zmian. W dramatyczny i bolesny dla wielu aktorów sposób pokazało to wiosenne, spowodowane pandemią Covid-19, zamykanie granic przez państwa europejskie. Proces ten widoczny był między innymi na granicy polsko-niemieckiej, która jeszcze kilka miesięcy wcześniej uważana była za kolejne analitycznie nieciekawe miejsce, w którym materializuje się codzienność integracji europejskiej, oraz którego główne problemy zostały przewyżczone i należą do przeszłości.

Wraz z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemicznego Polska, w połowie marca, zamknęła granicę, zawieszając połączenia kolejowe i autobusowe, oraz ograniczając liczbę przejść granicznych. Na granicy polsko-niemieckiej doprowadziło to do ogromnych korków na autostradach i kolejek Polaków próbujących powrócić do kraju. Znaczący problem dla lokalnych uczestników ruchu granicznego rozpoczął się jednak pod koniec marca 2020 roku, kiedy to wprowadzono obowiązek czternastodniowej kwarantanny dla osób powracających, w tym osób dojeżdżających do pracy za granicą. Wywarło to duży wpływ na lokalną gospodarkę transgraniczną – zwłaszcza na zakupy i usługi oraz, co ważniejsze, na stosunki pracy. Około 150 tys. Polaków pracujących po niemieckiej stronie granicy oraz liczne przedsiębiorstwa, które ich zatrudniały znalazły się w funkcjonalnej izolacji.

Prezentowana analiza próbuje odpowiedzieć na pytanie o rolę mechanizmów rynkowych oraz integracji społecznej w kształtowaniu transgranicznego rynku pracy na pograniczu polsko-niemieckim. Okres covidowej reborderyzacji stanowi ramy czasowe dynamicznych procesów zamykania i (ponownego) otwierania granicy. Ramy teoretyczne opierają się natomiast o model *Borders in Motion*, i pozwalają na spojrzenie na badane procesy z punktu widzenia konceptów liminalności (*liminality*), przepuszczalności (*permeability*) oraz trwałości (*durability*) granic.

Czy w rozwiniętym cywilizacyjnie społeczeństwie XXI wieku dostrzec można model człowieka *homo sustinens* oraz *homo ecologicus*?

Monika Kaczoruk, kaczoruk.monika@imw.lublin.pl, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie

Piotr Lutomski, lutomski.piotr@imw.lublin.pl, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie

Magdalena Florek-Łuszczki, florek.magdalena@imw.lublin.pl, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie

Paulina Kaczor-Szkodny, kaczor.paulina@imw.lublin.pl, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie

Środowisko zewnętrzne jest jednym z głównych determinantów zdrowia. Szacuje się, że odpowiada za ok. 12-18% wszystkich zgonów w Europejskim Regionie WHO. Utrzymanie wysokiego poziomu jakości środowiska jest kluczową aktywnością społeczną, która służy poprawie zdrowia i jakości życia ludzi. Zgodnie z założeniami koncepcji *homo sustinens* zachowania człowieka są ukształtowane przez środowisko przyrodnicze, środowisko społeczne (kulturowe), a także przez własną jednostkową podmiotowość. Pojęcie *homo ecologicus* wyjaśnia naturalny związek człowieka z przyrodą. Ponieważ człowiek jest nieodłącznym elementem natury, powinien przestrzegać zasad związanych z ochroną środowiska. Człowiek jest podmiotem sprawczym decydującym o stanie środowiska przyrodniczego, a także sytuacji zdrowotnej. Jego aktywność przyczynia się do wieloaspektowych przekształceń środowiska przyrodniczego, prowadząc niekiedy do powstania konfliktu na linii człowiek-środowisko. Głównym celem pracy jest odpowiedź na pytanie czy w rozwiniętym cywilizacyjnie społeczeństwie XXI wieku dostrzec można model człowieka *homo sustinens* oraz *homo ecologicus*. Aby relacje człowieka ze środowiskiem były właściwe, niezbędne jest – obok woli politycznej – wypracowanie świadomości ekologicznej. Skuteczne oddziaływanie na zdrowie wymaga nie tylko podnoszenia poziomu wiedzy zdrowotnej jednostek oraz kształtowania ich umiejętności życiowych służących zdrowiu, ale także podejmowania działań sprzyjających środowisku zewnętrznemu, które istotnie determinuje stan zdrowia człowieka.

Dbłość i troska o lokalne społeczności kobiet jako element procesu uczenia się i rozwoju intelektualnego uczniów w podejściu pedagogicznym organizacji Katha w Indiach

Jolanta Gałeczka, jolanta01@msn.com, Wydział Pedagogiki Instytutu Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

Jest to opis doświadczeń z wolontariatu w organizacji non-profit Katha w Indiach, od ponad 33 lat zajmującej się rozwojem intelektualnym dzieci z rejonów uboższych, w szczególności ze slumsów. Podsumowanie obserwacji projektów środowiskowo-pedagogicznych prowadzonych przez Geetę Dharmarajan – absolwentkę filozofii Uniwersytetu w Pensylwanii, która filozofię zachodnią wzbogaciła o podejście wschodnie, zaczerpnięte z piątej księgi wedyjskiej Natya Sastra, która szczegółowo opisuje zasady performansu przygotowanego z myślą o przekazywaniu ważnych informacji w taki sposób, aby zostały one zrozumiane nawet przez publiczność, która nie otrzymała wcześniej odpowiedniej edukacji. Najważniejszym celem, od samego początku działalności organizacji było to, aby dzieci nawet z najuboższych rejonów, mogły doświadczyć radości czytania. Katha rozpoczęła swoją działalność jako wydawnictwo, publikując głównie książki dla dzieci. Obecnie wydawnictwo to ma na swoim koncie ponad 500, przygotowanych z pieczołowitością i dużym zaangażowaniem artystycznym publikacji. Książki – choć stanowią podstawę, na której opiera się działalność organizacji – są jedynie drobnym fragmentem tejże działalności. Działalnością Kathy dotkniętych zostało prawie 10 mln dzieci i 400 tys. kobiet, a większość projektów jest ze sobą ściśle powiązana, tworząc wzajemne sieci wsparcia i zapewniając wzmocnienie działań w poszczególnych obszarach. Troska o kobiety wyrosła z doświadczeń, z obserwacji losów dzieci, z przyglądania się skutkom działalności stricte edukacyjnej, która – bez zaangażowania w środowiskach lokalnych – nie przynosiła większych rezultatów. Ta spontaniczność sprawia, że działania Katha – na pierwszy rzut oka trochę niepokładane – przy bliższym poznaniu zyskują, uderzając kompleksowością i głębokim przemyśleniem, wynikającym z ogromnej uważności i refleksyjności.

Dziecko wobec sfery cielesnej, sfery moralnej i sfery duchowej – w ujęciu J.A. Komeńskiego i współczesnym

Ewa Wczółkowska, ewa.wyczolkowska@uph.edu.pl, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki

W niniejszym wystąpieniu jest odniesienie się do postaw wychowawców dziecka wolnego, czyli aktywnego podmiotu własnych zmian rozwojowych i jest kompetentnym kreatorem tych zmian w życiu codziennym. Konceptualizację wychowawcy oparto na refleksji ku podstawowym wartościom zorientowanym na dobro, piękno i prawdę. Chodzi przy tym o tworzenie przez niego warunków do rozwoju dziecka w trzech sferach, jakimi są sfera cielesna, sfera duchowa i sfera moralna. Nawiązując do tez sformułowanych przez J.A. Komeńskiego i M. Dziewieckiego i odniesiono je do działań, które mogą ułatwić dziecku zrozumienie siebie, swojego środowiska, poddawania go własnej kontroli i kształtowania według własnych wartości, przekonań, uczuć, myśli i marzeń. Powołując się na ideę J.A. Komeńskiego dokonano charakterystyki człowieka jako ciało, umysł i dusza ściśle zintegrowanego z przyrodą, obdarzonego umysłem i wolą. Ideę, tę rozszerzono według współczesnej koncepcji M. Dziewieckiego. Który stwierdził, że ciało nie jest ogranicznikiem, zamkniętym domem dla ducha i duszy, wręcz przeciwnie jest narzędziem uzewnętrzniania się uczuć, które kiełkują na zewnątrz jako powszechnie znane emocje. Kontynuując dalej, postrzeganie dziecka jako integralnej wewnątrznie i pełnowartościowej istoty ludzkiej, oznacza wprowadzanie go w tajniki odpowiedzialności moralnej. Ponadto obaj naukowcy podkreślili, że kierowanie rozwojem dziecka nie jest możliwe bez wzbogacanie sfery duchowej. Stało się oczywiste, że duchowość, może stać się centralnym systemem zarządzania naszym życiem. Dlatego rozwijanie sfery duchowej, czyli rozumienia sensu swojego istnienia, należy rozpoczynać od najmłodszych lat, gdyż tylko wtedy człowiek może kreować swój plan życiowy.

Instytucja małżeństwa w prawie polskim i w prawie kanonicznym

Monika Frąszczak, monikagorna94@gmail.com, Instytut Prawa Kanonicznego; Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, www.kul.pl

Podjmując prawną analizę instytucji małżeństwa należy rozpatrywać ją w świetle prawa kanonicznego, świeckiego oraz konkordatowego. Jednakże małżeństwo nie jest instytucją tylko prawną, ponieważ ścierają się w jego ramach nurty religijne, moralne oraz kulturowe. Natomiast prawo traktuje małżeństwo w sposób szczególny, ponieważ nadaje mu formalny kształt oraz gwarantuje ochronę. Małżeństwo w aspekcie prawnym określa się, jako trwały związek mężczyzny i kobiety, powstały z woli małżonków w sposób sformalizowany, będący stosunkiem prawnym o charakterze wzajemnym. Związek ten polega na maksymalnym zespoleniu małżonków w sferze ich stosunków osobistych oraz poważnym powiązaniu w sferze stosunków majątkowych. W związku małżeńskim małżonkowie mają równorzędną pozycję. Najistotniejszą cechą małżeństwa jest zespolenie małżonków, które polega na wyjątkowej intymności stosunków, na stałym i codziennym współdziałaniu i świadczeniu sobie wzajemnej pomocy oraz na zamieszkiwaniu w jednym lokalu.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku w kanonie 1055 § 1 definiuje małżeństwo, jako „przymierze małżeńskie, przez które mężczyzna i niewiasta ustanawiają między sobą wspólnotę całego życia, skierowaną z natury swej do dobra małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, które Chrystus Pan podniósł do godności sakramentu pomiędzy ochrzczoneymi”. Umowa małżeńska między ochrzczoneymi jest sakramentem i u chrześcijan nie da się oddzielić umowy małżeńskiej od sakramentu małżeństwa. Natomiast w kanonie 1056 prawodawca kościelny wskazuje na przymioty małżeństwa, którymi są jedność i nierozzerwalność.

W wystąpieniu zostanie omówiona instytucja małżeństwa na gruncie prawa polskiego oraz prawa kanonicznego.

Irytacja wokół Kościoła Katolickiego (duchowni w mediach społecznościowych)

Agnieszka Doda-Wyszyńska, adod@amu.edu.pl, Zakład Semiotyki Kultury, Wydział Antropologii i Kulturoznawstwa, Uniwersytet. im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Książka o Realności mediów masowych Niklasa Luhmanna wydana została w 1982 roku, jednak zawiera w sobie szereg aktualnych spostrzeżeń pozwalających wyróżnić mechanizmy generowania tematyki religijnej i zainteresowania nią również w mediach społecznościowych, w sieci. Przedstawione zostały na przykładzie najbardziej medialnych polskich duchownych: o. Szustaka, o. Pelanowskiego i ks. Isakowicza-Zaleskiego.

System religii i system mediów masowych mają inną realność i spoistość. Media masowe mają raczej funkcję irytującą, według trzech cech medialnej komunikacji masowej podanych przez Luhmanna: irytacji, zaskoczeniu, nowości. Dla Religii (jako systemu pisanej dużą literą) medium wewnętrznym, służącym komunikacji w obrębie systemu jest wiara. Pojęcie wiary jest kluczowe dla zrozumienia Religii, ale nie wystarczające, zdaniem Luhmanna, ponieważ mamy tu do czynienia z bezpośredniością doświadczenia, a czego nie mamy w doświadczeniu działania mediów masowych, dlatego może nie mamy tutaj doświadczenia dostatecznie wysokiej generalizacji kodu, żeby stał się otwarty na wielość treści. Realność internetu wytwarza się wewnątrzsystemowo. Powstaje ona przez konstrukcję czasu i przestrzeni jako wymiarów wewnątrz systemu, tak aby usytuować różnorodne informacje (np. spostrzeżenia czy wspomnienia) bez popadania w konflikt między nimi. Gdy realność jest w medialnej komunikacji podkreślana, zwraca się w ten sposób uwagę, że wątpliwości są możliwe, ale nie dotyczą omawianego przypadku. Im bardziej kompleksowy staje się system, tym silniej podlega tzw. irytacjom i tym więcej odmienności świata może dopuścić.

W celu możliwości korygowania terażniejszości, społeczeństwo utrzymuje krytycznych intelektualistów, terapeutów, czy duchownych, ale wydaje się, że ta współczesna możliwość obiektywizacji prowadzi do jeszcze większego informacyjnego chaosu we współczesnych mediach i kulturze. Dotyczy to także Religii jako systemu i religii jako zjawiska wiążącego praktyki życia duchowego.

Kulturowe aspekty sporu wokół form upamiętnienia KL Płaszow w Krakowie – prezentacja budowy narracji przez poszczególne strony konfliktu w 2019 roku

Sylwia Porąbka, porabka@agh.edu.pl, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Wydział Humanistyczny

Projekt o nazwie „Muzeum – Miejsce Pamięci KL Płaszow” jest od 2013 roku przedmiotem sporu między władzami miasta Krakowa a aktywnymi mieszkańcami tej dzielnicy. Konflikt dotyczy zagospodarowania 37 h, na których rozciągał się były obóz koncentracyjny. Strony konfliktu mają różną koncepcję upamiętniania tego miejsca. Różnice stanowisk dotyczą form i zakresu wygrodenia terenu, ochrony przyrody oraz zdefiniowania funkcji poszczególnych części byłego obozu (cmentarz, pomniki, budynki, tzw. Memoriał, Centrum Edukacyjne, infrastruktura i in.). Spierano się o dozwolone aktywności na terenie byłego obozu i podjęto próby zdefiniowania pojęcia dopuszczalnej rekreacji. Przedmiotem dyskusji było także: a/ pozycjonowanie uczestników konfliktu – grupa mieszkańców reprezentowana przez ruch „Stop Ogradzaniu Krzemionek” ujawniła poczucie wykluczenia z debaty i marginalizowania inicjatyw lokalnych, b/ tworzenie narracji historycznej – pojawianie się wśród mieszkańców głosów negujących funkcję płaszowskiego obozu jako koncentracyjnego, c/ wymiar ekonomiczny Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszow. Stronami publicznej debaty były: Gmina Miejska Kraków, Muzeum Krakowa oraz ruch lokalnych aktywistów używających nazwy „Stop Ogradzaniu Krzemionek”. Głos zabierali także członkowie Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie i towarzystwa przyrodnicze („Akcja Ratunkowa dla Krakowa”, Towarzystwo Ochrony Przyrody). Referat powstał na podstawie obserwacji uczestniczącej debat publicznych, kwerend i dostępnych materiałów (raportów, dokumentów, źródeł znajdujących się w mediach społecznych). Analiza konfliktu pokazała, że spór ożywił „nieaktywne normy i zasady” (L. A. Coser), w imię których strony organizowały swoje narracje. Strony konfliktu mają odmienne wizje form upamiętniania przeszłości. Analiza narracji (definiowanej jako

opowieść nadająca sens wydarzeniom) mieszkańców ujawnia, że motywem ich działań jest staranie o coś co można określić jako „dostęp do zasobów” (R. Dahrenndorf) i prawo do odpowiedniego korzystania z okolic własnego domu. W imię ochrony przyrody nawołują do skromniejszej formy upamiętnienia. Dla narracji władz miasta i Muzeum Krakowa ważne są: uporządkowanie przestrzeni zgodne z jej przeszłością, nadanie odpowiedniej rangi temu miejscu (infrastruktura) i uczynienie z tego miejsca ważnego elementu edukacji historycznej. Analiza narracji poszczególnych stron konfliktu wskazuje na trudność w rozwiązywaniu tego typu sporów, gdyż każda z nich w centrum swojej narracji stawia pozytywne wartości i działania.

Ocean dokumentów. Archiwa w wirtualnym świecie

Beata Ewa Urbanowicz, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie Wydział Humanistyczny, Instytut Historii, b.urbanowicz@ujd.edu.pl

Julia Dziwoki, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie Wydział Humanistyczny, Instytut Historii, j.dziwoki@ujd.edu.pl

Ocean dokumentów. Archiwa w wirtualnym świecie w zmieniającej się dynamicznie rzeczywistości archiwa analogowe zostają w coraz większym stopniu przenoszone w świat wirtualny. Tym samym funkcja udostępniania stała się powszechna i dostępna dla wszystkich użytkowników. Dzięki temu zasób archiwalny poszczególnych krajów stał się częścią globalnej wspólnoty kulturowej i społecznej. Archiwa, które były do tej pory postrzegane, jako instytucje dosyć hermetycznie zamknięte otworzyły swoje podwoje dla społeczeństwa wychodząc z ciekawymi inicjatywami i formami udostępniania zasobów. Można to zaobserwować analizując strony internetowe archiwów, wyszukiwarek ogólnokrajowych (np. ZOSIA), europejskich i światowych. W ten sposób realizuje się założenia „Konwencji Wiedeńskiej” z 1983 roku o sukcesji państw w odniesieniu do mienia archiwów. Zakładała ona również, iż każdy badacz będzie miał wolny dostęp do archiwaliów bez względu na ich miejsce przechowywania. Rewolucja technologiczna pozwoliła również na zakończenie roszczeń rewindykacyjnych dotyczących materiałów archiwalnych. Dzięki rozwojowi cyfryzacji można zachować zasadę pertynencji terytorialnej dokumentacji oraz proveniencji zespołów archiwalnych. Digitalizacja jest także formą zabezpieczania archiwaliów dla budowania tożsamości kulturowej przyszłych pokoleń. Ocean dokumentów stanowi więc źródło dziedzictwa cywilizacyjnego dla Polski, Europy i świata. Archiwa bowiem stanowią mosty pamięci pomiędzy przeszłością, teraźniejszością i przyszłości narodów w globalnej wspólnocie społecznej.

Polscy rolnicy w dobie globalizacji

Zbigniew Drag, usdrag@cy-kr.edu.pl, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Socjologii,
<https://socjologia.uj.edu.pl/>

Globalizację wiąże się z procesami „...przepływu ludzi, kapitału, towarów i informacji, których konsekwencją jest wzrost zależności między państwami i gospodarkami oraz wyłanianie się ponadnarodowej kultury” (Domański 2011: 10). Mają one istotne konsekwencje tak dla społeczeństw, jak i jednostek, tak dla mieszkańców miast, jak mieszkańców wsi. Jak pisze J. Wasilewski „... zachodzą zjawiska i procesy, na które jako jednostki i członkowie grup społecznych nie mamy wpływu. Są nam narzucane, dzieją się poza możliwościami naszego oddziaływania, lecz zarazem – czy chcemy tego, czy nie chcemy – wpływają na nasze życie, zmuszają do zmian, wytrącają z rutyny, stawiają nas w nowych sytuacjach, ogólnie: domagają się jakichś naszych reakcji, przystosowania do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych lub walki z nimi. To na ogół nam się nie podoba. Lubimy stabilizację, przewidywalność, powtarzalność i ład” (2014: 7). Możemy powiedzieć, że procesy globalizacyjne reorganizując w zasadzie wszystkie aspekty naszej codzienności, oddziałują tak na zobiektywizowane warunki naszego życia, jaki i – modyfikując nasze dotychczasowe działania – stany psychiczne, które warunkują jakość naszego życia.

Z analiz dotyczących świadomości zmian globalizacyjnych wśród pozawielkomiejskich mieszkańców w młodym i średnim wieku (16-43 lata) wynika, że kategorią społeczną w najmniejszym stopniu odczuwającą zagrożenia i wyzwania wynikające z postępujących procesów globalizacyjnych są rolnicy (Wasilewski 2014). Czy jednak jest tak tylko w przypadku tej grupy rolników, czy też całej ich zbiorowości? Podejmując próbę odpowiedzi na to pytanie odwołano się do wyników reprezentatywnego badania kierowników rodzinnych gospodarstw rolnych z 2017 roku (N=3551). Dokonując analizy odczuwanych przez nich zagrożeń i wyzwań związanych z dokonywanymi się współcześnie procesami społecznymi, uwzględniono sferę pracy, sferę moralności oraz kwestie egzystencjalne.

Polskie społeczeństwo wobec wyzwań XXI wieku na przykładzie cyberprzestępczości

*Seweryn Sasin, sewerynsasin@o2.pl, Koło naukowe Prawa Nowych Technologii
WPIA UW*

Aleksandra Magiera, a.magieraa@gmail.com

„Pewnego dnia każde przestępstwo będzie cyberprzestępstwem”. Są to słowa skierowane przez jednego z policjantów do prof. Susan W. Brenner zajmująca się profesjonalnie cyberprzestępczością. Wypowiedziane przez policjanta słowa, opisują nadchodzącą zmianę w społeczeństwach. Rewolucja cyfrowa, oraz powszechny dostęp do Internetu kształtują nową rzeczywistość. Zmiany technologiczne, które nastąpiły implikują wytworzenie się nowych szans i zagrożeń dla współczesnych społeczeństw. Wśród publikacji dotyczących cyberprzestępczości można znaleźć szerokie spectrum przykładów obrazujących skalę problemu tego zjawiska. W Stanach Zjednoczonych nastolatek dzięki swojej wiedzy o komputerach potrafił zhakować miasto położone 1000 mil od miejsca jego zamieszkania, a profesjonalny hakerzy uzyskali dostęp do rządowych baz danych takich krajów jak Meksyk, Republika Południowej Afryki czy USA. Potrafili także wykraść informacje z dysków amerykańskich sił Air Force.

Cyberprzestępstwo określane jest jako „czyn zabroniony popełniony w obszarze cyberprzestrzeni”. Społeczność międzynarodowa dostrzegła potrzebę uregulowania kwestii cyberprzestępczości już w 2001 roku uchwalając Konwencję o Cyberprzestępczości, która została ratyfikowana przez Polskę w 2014 roku. W konwencji zwrócono uwagę na przestępstwa 1) komputerowe takie jak – fałszerstwo komputerowe, oszustwo komputerowe; 2) przestępstwa ze względu na charakter zawartych informacji-przestępstwa związane z pornografią dziecięcą 3) związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych.

Autorzy referatu dokonają dogłębnej analizy cyberprzestępstw jako nowy typ przestępstw dokonywanych przez społeczność w Polsce. Uregulowania prawne dotyczące przestępstw w sieci zostaną szczególnie omówione na

kanwie prawa międzynarodowego oraz krajowego porządku prawnego. Dotychczasowe poglądy oraz badania dotyczące cyberprzestępczości zostaną zrekapitulowane z wyłączeniem ich wpływu na zmianę zachowań społeczeństwa polskiego. Autorzy poddadzą pod ocenę dotychczasowe działania krajowe mające stanowić odpowiedź na negatywne zjawiska wynikające z dokonującego się postępu technologicznego i ery cyfrowej, która nastąpiła wraz z pojawianiem się Internetu.

Rola mediów w relacjonowaniu afer w Kościele Katolickim

Kamil Jastrzębski, *kamil.jastrzebski19@gmail.com*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, *wzks.uj.edu.pl*

Niedawno ujawnione fakty z przeszłości kardynała Stanisława Dziwisza wzbudziły wiele emocji. Jest to istotny element większego całokształtu, czyli afer oraz problemów wewnątrz Kościoła Katolickiego. W warunkach wolnego rynku i demokracji media odgrywają kluczową rolę, przedstawiając poszczególne wydarzenia i nierzadko dokonując wstępnej interpretacji. Autor podjął próbę zbadania, czy sposób, w jaki media – z całego spektrum – wypełniają wyżej wymienione zadanie, można uznać za jednolity i krytyczny wobec instytucji kościelnych, czy istnieją przekazy bardziej złożone oraz jak te zależności zmieniały się w czasie. Pod uwagę zostały wzięte teksty, artykuły oraz opinie publikowane w wiodących polskich tytułach prasowych, telewizyjnych i na portalach internetowych z ostatnich sześciu lat (datę graniczną stanowi kanonizacja Jana Pawła II). Hipoteza brzmi: pod względem narracji w informowaniu o sytuacji w Kościele Katolickim media prawicowe i lewicowe zaczynają sytuować się ponad podziałami i ujednociać swój przekaz. Medialne odzwierciedlenie sporów politycznych na ogół dotyczyło bowiem między innymi aspektów religijnych i – siłą rzeczy – kościelnych. Stało się to jednym z głównych przedmiotów konfliktów w Polsce, zwłaszcza w warunkach silnej polaryzacji. Dlatego autor uznał za zasadne sprawdzenie, czy nastąpiła w tej kwestii zmiana, co z niej może wynikać i jak ją interpretować? Ponadto wzięto pod uwagę również sposób artykułowania poszczególnych myśli w wykonaniu publicystów i osób opiniotwórczych.

Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania partycypacji politycznej młodzieży

Adam Kądziela, adamkadziela93@gmail.com, doktorant, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Warszawski

Referat stanowi pogłębioną analizę wyników autorskiego, przedwyborczego, przeprowadzonego we wrześniu 2019 r. na ogólnopolskiej próbie młodych Polaków badania „Determinanty partycypacji wyborczej młodych Polaków w 2019 r.”

Przedmiotem badania był poziom zaangażowania politycznego i społecznego młodzieży, poglądy polityczne, postawy wyborcze, a także przyczyny partycypacji i absencji wyborczej. Wyniki rysują obraz biernej grupy społecznej o niesprecyzowanych poglądach, posiadającej negatywny obraz życia politycznego i niezainteresowanej życiem politycznym. Wśród najważniejszych kwestii społecznych młodzi Polacy wyróżniają równouprawnienie płci, neutralne światopoglądowo państwo, powszechny i bezpłatny dostęp do edukacji przedszkolnej oraz rejestrację związków partnerskich. Do najważniejszych kwestii gospodarczych młodzież zalicza podwyższenie pensji minimalnej, utrzymanie programu 500+, wprowadzenie zeroprocentowej stawki VAT na niektóre produkty oraz program mieszkaniowy.

Tak zdiagnozowane poglądy młodzieży stanowią punkt wyjścia do rozmowy o społeczno-ekonomicznych uwarunkowaniach partycypacji politycznej młodzieży. Wnioski stanowią klucz do zrozumienia postaw społecznych współczesnej młodzieży. Analiza pozwala nie tylko zgłębić wiedzę na temat preferencji politycznych młodych Polaków, ale może przyczynić się do pogłębionych refleksji na temat rekomendacji dotyczących zwiększenia aktywności społecznej młodych Polaków.

Autor referatu był kierownikiem projektu badawczego, realizowanego wspólnie z Fundacją Adenauera, WNPiSM UW i CBM INDICATOR.

Spowodowanie nieważności małżeństwa w pracach Komisji Kodyfikacyjnej w II RP

Judyta Dworas-Kulik, dworaskulik@gmail.com, Katedra Historii Ustroju i Prawa, Instytut Nauk Prawnych, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, www.kul.pl

Małżeństwo stanowiło główny filar, w oparciu o który zbudowano społeczeństwo i państwo, ponieważ legalnie zawarte stawało się początkiem istnienia samodzielnej struktury i podstawowej komórki społecznej, jaką była rodzina. W okresie międzywojennym małżeństwo postrzegano jako instytucję religijną, społeczną oraz polityczną „pierwszorzędnej wagi”, która została unormowana przez prawo cywilne, dlatego też z uwagi na interes nie tylko indywidualny, ale i państwa podlegała ochronie prawnej. Zadaniem prawa karnego było egzekwowanie zasad wynikających z prawa cywilnego w związku z groźbą zastosowania sankcji karnej wobec sprawcy naruszającego dobra prawnie chronione. Uważano, że ochrona trwałości związku małżeńskiego pozostawała w interesie nie tylko jednostki, ale także państwa, stąd polski kodeks karny z okresu międzywojennego przewidywał grupę przestępstw przeciwko małżeństwu, do których należało wyłudzenie nieważnego małżeństwa przede wszystkim poprzez zatajenie istnienia przeszkód małżeńskich.

Państwo przyznawało ochronę prawną formalnie ważnym małżeństwom, choćby od samego początku były materialnie nieważne, przez co należało rozumieć małżeństwa zawarte pomimo istniejącej przeszkody małżeńskiej. Popołnienie bigamii ustalano w sposób obiektywny. Sprawca nie podlegał karze z art. 197 k.k., jeśli przy zawarciu pierwszego małżeństwa nie zachowano przepisanej prawem formy. Zatem trwanie w formalnie ważnym małżeństwie i jednocześnie w uprzednio niezarejestrowanym małżeństwie religijnym prowadziło do bezkarności sprawcy dwużeństwa, gdyż pierwsze małżeństwo nie istniało w obliczu prawa karnego. Pokrzywdzonemu małżonkowi przysługiwała w takiej sytuacji ochrona prawna przewidziana w art. 198 k.k., o ile małżeństwo materialnie nieważne zostało unieważnione przez właściwy sąd.

Strategiczne priorytety bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na początku trzeciej dekady XXI wieku

***Paweł Łubiński**, pawel.lubinski@up.krakow.pl, Katedra Bezpieczeństwa Narodowego, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, <https://inob.up.krakow.pl>*

Działalność strategiczna państwa w zakresie bezpieczeństwa koncentruje się na odkrywaniu nowych problemów, wskazywaniu możliwych rozwiązań, formułowaniu odległych celów w oparciu o dostępne zasoby informacyjne, wskazywaniu konkretnych wartości i ideałów, wykorzystywaniu szans rozwoju organizacji państwa i narodu oraz myśleniu perspektywicznym i kreatywnym. Jednym z najistotniejszych w tej materii dokumentów jest Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. To właśnie ten dokument rangi rządowej powinien identyfikować zdiagnozowane zagrożenia i przewidywane (prognozowane) wyzwania (wewnętrzne i zewnętrzne) oraz w sensie generalnym ustalać możliwe sposoby przeciwdziałania zagrożeniom oraz wykorzystywania szans poprzez określenie m.in. interesów narodowych i celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa oraz warunków ich realizacji, a także wybór optymalnych sposobów osiągnięcia celów za pomocą dostępnych sił i środków. Celem wystąpienia jest zatem próba określenia priorytetów i kierunków strategicznej działalności państwa polskiego w kontekście ewoluujących wyzwań i zagrożeń XXI wieku (m.in. wobec: nieustannej presji sąsiadów; możliwości odstraszenia i wsparcia wojsk operacyjnych; współpracy ze Stanami Zjednoczonymi; wojny informacyjnej i określonego zakresu cyberbezpieczeństwa; polityki społecznej, zdrowotnej i gospodarczej itd.). Wystąpienie opiera się na analizie priorytetów strategicznych wskazanych w zatwierdzonej 12 maja 2020 roku nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

**„To jest właśnie koniec zawodu nauczyciela...”,
„Dzisiejsza oświata to rozkładający się trup!” –
kondycja polskiego systemu edukacji i jego społecznego
uwikłania ukazana w komentarzach internetowych
z początku zdalnego nauczania**

Martyna Pilas, martyna.pilas@gmail.com, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Gdański

E. Laclau twierdził, że to, co społeczne jest nieskończone i niemożliwe, ponieważ system strukturalny jest ograniczony przez „nadwyżkę znaczenia”, nad którą nie da się zapanować. P. Zamojski zwrócił uwagę na fakt, że większość ekspertów wie, że „szkoła jest po to, żeby uczyć dzieci”, ale nadal nie wiedzą „po co to robić?”. Początki zdalnego nauczania w Polsce zachwiały podstawami edukacji i podobnie jak wcześniejszy strajk poddały go rewizji. Zachwiały także porządkiem społecznych, który edukacja odzwierciedla lub reprodukuje. Praca nauczycieli była na bieżąco ewaluowana i weryfikowana przez uczniów i media, ale przede wszystkim rodziców. Pierwszy etap nauczania na odległość okazał się szansą na wyrażanie swobodnych i bezpośrednich opinii zarówno rodziców, jak i nauczycieli. Doskonałym medium dla tych wypowiedzi był się Internet. W niniejszym badaniu przeanalizowano szereg komentarzy internetowych pochodzących z różnych źródeł znajdujących się w sieci. Odkryte w komentarzach sensy i znaczenia stanowiły przedmiot pogłębionych analiz, osadzonych w określonym kontekście i udokumentowanych stosownym cytatem wyodrębnionym z materiału badawczego. Uzyskane wnioski zostały odczytane w ramach przyjętych kodów, które wyznaczyły dodatkowe pytania badawcze, sformułowane po zakończonej pracy analitycznej. Wyłoniono 5 nadrzędnych tematów: 1. obraz nauczyciela i szkoły, krytyczna wizja nauczyciela i szkoły, 2. obraz rodzica i domu, krytyczna wizja rodzica i domu, 3. alternatywne szkolnictwo, domowe nauczanie, 4. kryzys społeczeństwa, 5. demokratyzująca rola konfliktu społecznego. W wypowiedziach dot. zdalnego nauczania została ukazana kondycja relacji na linii szkoła-dom, ich społeczny, konfliktogenny i demokratyczny charakter w myśl zasady, że tylko dyskurs stabilizuje systemy społeczne, a konflikt jest nieodzownym elementem społecznym i podstawą relacji o podmiotowym charakterze.

Troska o depozyt wiary przez osoby duchowne i zakonne występujące w środkach społecznego komunikowania a Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.

Stanisław Biały, *s.bialy@uksw.edu.pl*, Instytut Nauk Socjologicznych – UKSW
w Warszawie

Kanoniczne normy, dotyczące występowania duchownych w środkach masowego przekazu oraz głoszenia przez nich na tej drodze nauki Kościoła katolickiego, mają już swoją szeroką, a nawet pogłębianą literaturę. Jednakże warto jest, choćby ze względu na ciągłą aktualność tej problematyki, aby do tego tematu powrócić. Chodzi o wskazanie na ciągle zmieniający się normatywno-społeczny kontekst, a zarazem na realizację celu, jakim jest potrzeba permanentnego uwrażliwiania osób co do osiągnięcia przez nie oczekiwanych postaw. Wyznaczając sobie tematyczny zakres w podejmowanych tu analizach, skupiliśmy się na, wynikającej z Kodeksu Prawa Kanonicznego (KPK) z 1983 r., kwestii ochrony depozytu wiary. Mniej interesowały nas prawa ochrony osób duchownych i zakonnych, będących np. z jakiegoś powodu przedmiotem zainteresowania mediów lub wypowiadających się w tychże mediach. Niniejszym szczególnym przedmiotem poczynionej analizy, (tj. na bazie źródeł i literatury przedmiotu), było zapoznanie się, w jaki sposób normatywna treść kanonu 747 § 1 KPK/83, znalazła swoje interpretacyjne przedłużenie w dokumencie KEP pt., Normy Konferencji Episkopatu Polski dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych. Okazało się, iż dokument ten, podając partykularne normy, dla lepszej ich recepcji podaje także ich eklezjalne uzasadnienie. Np. mówiąc, jeśli „przedmiotem troski pasterzy Kościoła w Polsce są nie tylko osoby występujące w tych mediach, ale i sama doktryna, jej nienaruszalność”, to dlatego, iż: „Kościołowi Chrystus Pan powierzył depozyt wiary, aby z asystencją Ducha Świętego strzegł święcie prawdy objawionej, wnikliwie badał, wiernie głosił i wykładał”. To wszystko pozwoliło na postawienie wniosku, iż dokument ten jest wyrazem kolegialno-normatywnej działalności

biskupów polskich, ale i owocem ich duszpasterskiego zatroskania się o duchowe dobro swoich wiernych. Nadto jest normatywnym aktem wypisującym się w treść kolejnego kanonu KPK/83, tj. 804 & 1, który mówi o potrzebie korzystania z mediów w nauczaniu i wychowaniu religijnym. Stwierdza on bowiem, iż „władzy kościelnej podlega katolickie nauczanie i wychowanie religijne przekazywane (...) przy pomocy różnych środków społecznego przekazu”.

Wydarzenia o charakterze rytualnym w przedszkolach zlokalizowanych na terenie Rzeszowa na podstawie kalendarzy wydarzeń

Anna Curzytek, annacurzytek@wp.pl, Katedra Socjologii Rodziny, Edukacji i Wychowania, Instytut Nauk Socjologicznych UKSW w Warszawie

Przedszkole stanowi ważną instytucję w życiu małego dziecka, ingerując instytucjonalnie we wczesną fazę dziecięcej socjalizacji. Wspomaga i zarazem koryguje oddziaływania grupy rodzinnej oraz społeczności lokalnej poprzez różnorodne formy aktywności wspomagające wielostronny rozwój dziecka. Jedną z takich form są uroczystości, które odbywają się w przedszkolu, a zamieszczane z roku na rok w „Kalendarzu wydarzeń i uroczystości przedszkolnych”, stanowią przedszkolne rytuały, które dzieci przeżywają jako wyjątkowe chwile. W tym rozumieniu rytuał przedszkolny jest szczególnym momentem zawieszenia normalnego, ustalonego porządku rzeczy i podejmowaniem symbolicznego działania, które włącza w ład społeczny, świat idei i postaw.

Prezentowana analiza wydarzeń o charakterze rytualnym dotyczy kalendarzy wydarzeń przedszkolnych, które zostały zgromadzone dla wszystkich przedszkoli zlokalizowanych na terenie Rzeszowa. Po opracowaniu standaryzowanego narzędzia (klucza kategoryzacyjnego) zakodowano wszystkie wydarzenia, kategoryzując je na rytuały przejścia, rytuały cykliczne i rytuały okolicznościowe.

Uzyskane dane umożliwiły udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące tego, jak kształtuje się kalendarz ważnych społecznie rytuałów w przeciętnym rzeszowskim przedszkolu. Standaryzacja różnorodnie prezentowanych informacji o życiu przedszkolą pozwoliła także na porównanie ze sobą przedszkoli publicznych i niepublicznych oraz na umiejscowienie w konkretnych miesiącach rytuałów danego typu.

Rytuały przejścia stanowiły w sumie niewielką część zaobserwowanych rytuałów w przedszkolu, ale w sposób istotny i symboliczny podkreślały początek i koniec okresu przedszkolnego. Zdecydowanie dominowały rytuały

cykliczne, najpowszechniej występujące od listopada do stycznia oraz od marca do czerwca. Z kolei rytuały okolicznościowe najczęściej związane były z listopadem, lutym i kwietniem. W sumie, analiza wykazała, że cały rok przedszkolny wypełniony jest wydarzeniami o charakterze rytualnym, ale szczególne nasycenie ma miejsce w listopadzie, grudniu i czerwcu.

Badanie to stanowi wstępny etap procesu badawczego nad obecnością i rolą rytuałów w przestrzeni społecznej rzeszowskich przedszkoli.

Zaufanie i poczucie bezpieczeństwa wartością etyczną w czasach współczesnych – analiza perspektywy aksjonormatywnej

*Justyna Stecko, jstecko@prz.edu.pl, Politechnika Rzeszowska, Wydział Zarządzania,
Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych*

W czasach współczesnych nieprzewidywalność jutra i zagrożenia związane z dynamiką zdarzeń społecznych sprawiły, że w obszarze badawczym na nowo pojawiły się zagadnienia związane z zaufaniem oraz szeroko rozumianym poczuciem bezpieczeństwa. Zaufanie, szczególnie uogólnione, stanowi fundament nie tylko życia prywatnego, ale także społecznego.

Wystąpienie jest próbą analizy kategorii zaufania i poczucia bezpieczeństwa z perspektywy wartości etycznych. Zarówno pojęcie bezpieczeństwa jak i zaufania to powszechnie stosowane i analizowane zagadnienia zarówno w życiu codziennym, jak i społecznym czy politycznym. Jednak kłopot z wyznaczoną problematyką jest taki, że pojęcia te są wieloznaczne, wielopłaszczyznowe i interdyscyplinarne. Niemożliwym wydaje się wybrać jedną definicję z wielu dostępnych w literaturze jako obligatoryjną. Skuteczniejszym rozwiązaniem może okazać się odnalezienie jedynie kluczowych pojęć charakteryzujących oba zjawiska i dopiero na tej płaszczyźnie podjęcie próby analizy ich etycznego aspektu. Pojawia się pytanie, czy zmiany te będą analogicznie gwałtowne na płaszczyźnie aksjonormatywnej oraz czy pojawiają się jednocześnie nowe wartości.

Celem wystąpienia jest analiza pojęcia bezpieczeństwa oraz zagadnienia zaufania z perspektywy aksjonormatywnej ze szczególnym uwzględnieniem charakterystyki współczesnego społeczeństwa polskiego. Podsumowaniem analizy jest wniosek, że w życiu społecznym dużo łatwiej jest budować poczucie bezpieczeństwa i tworzyć platformę zaufania odwołując się do wspólnego zbioru wartości, które bliskie są całej społeczności. Jeśli jednak, z różnych powodów, okazuje się, że pojawiają się braki w tej płaszczyźnie, to właśnie zaufanie może stać się niezwykle istotną składową, która scala relacje.

Indeks autorów

Biały S.....	34
Curzytek A.....	36
Doda-Wyszyńska A.....	22
Drąg Z.....	26
Dworas-Kulik J.....	31
Dziwoki J.....	25
Florek-Łuszczki M.....	18
Frąszczak M.....	21
Gałęcka J.....	19
Jańczak J.....	17
Jastrzębski K.....	29
Kaczor-Szkodny P.....	18
Kaczoruk M.....	18
Kądziała A.....	30
Lutomski P.....	18
Łubiński P.....	32
Magiera A.....	27
Osiński Z.....	11
Ostafiński K.....	12
Pilas M.....	33
Porąbka S.....	23
Sasin S.....	27
Stecko J.....	38
Urbanowicz B.E.....	25
Wczółkowska E.....	20
Wieczorkiewicz A.....	13